

Novela zákona o SPOD a souvisejících předpisů (zák. č. 242/2024 Sb.)

Oddělení koncepce NRP a SPOD

Odbor rodinné politiky, ochrany dětí a sociálního
začleňování

Ministerstvo práce a sociálních věcí

Novelizace zákona o SPOD

Zákon č. 242/2024 Sb., kterým se mění zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony (sněmovní tisk 573, senátní tisk 273)

- ✓ schválen vládou dne 4. 10. 2023
 - ✓ do Poslanecké sněmovny předložen 24. 10. 2023
 - ✓ prvním čtením prošel na schůzi PS dne 13. 12. 2023
 - ✓ lhůta k projednání výbory byla určena na 90 dnů
 - ✓ druhým čtením prošel na schůzi PS dne 9. 4. 2024
 - ✓ schválen ve 3. čtení na schůzi PS dne 31. 5. 2024
 - ✓ v Senátu schválen na 26. schůzi dne 10. 7. 2024
- ❖ **Ve Sbírce zákonů byl zákon vyhlášen dne 8. 8. 2024**

Novelizace zákona o SPOD

Zákon č. 242/2024 Sb., kterým se mění zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, a další související zákony

- ❖ **Účinnost zákona od 1. 1. 2025, s odloženou účinností některých novelizačních bodů, konkrétně:**
 - novelizační body v části první, které se týkají změn v úpravě zprostředkování NRP → **účinnost od 1. 7. 2025**
 - část čtvrtá (změna zákona o sociálních službách), která se týká zákazu poskytování služeb DOZP dětem do 4 let věku bez výjimek → **účinnost od 1. 1. 2027**
 - zakotvení věkové hranice 7 let pro poskytování institucionální péče dětem → **účinnost od 1. 1. 2028**

Novelizace zákona o SPOD

❖ Implementace novely:

- Projekty MPSV „Sjednocení přístupu k ohroženým dětem“ a „Standardizace procesu zabezpečení náhradní rodinné péče pro děti“
- Pořádáme semináře pro OSPOD, KÚ, pověřené osoby
- Budou zpracovány metodické materiály, instrukce, tiskopisy
- Změny v prováděcí vyhlášce

Hlavní oblasti:

- Změny v oblasti zprostředkování NRP
- Další změny v oblasti NRP (svěřenectví, doprovázení, dohody)
- Pověřené osoby
- Zákaz umisťování malých dětí do institucionální péče
- Změny v základních ustanovení, preventivní a poradenské činnosti, kuratele,
- spisová dokumentace, záznamy a jiné písemnosti týkající se výkonu opatrovnictví a poručenství dítěte

Novela ZSPOD: Náhradní rodinná péče

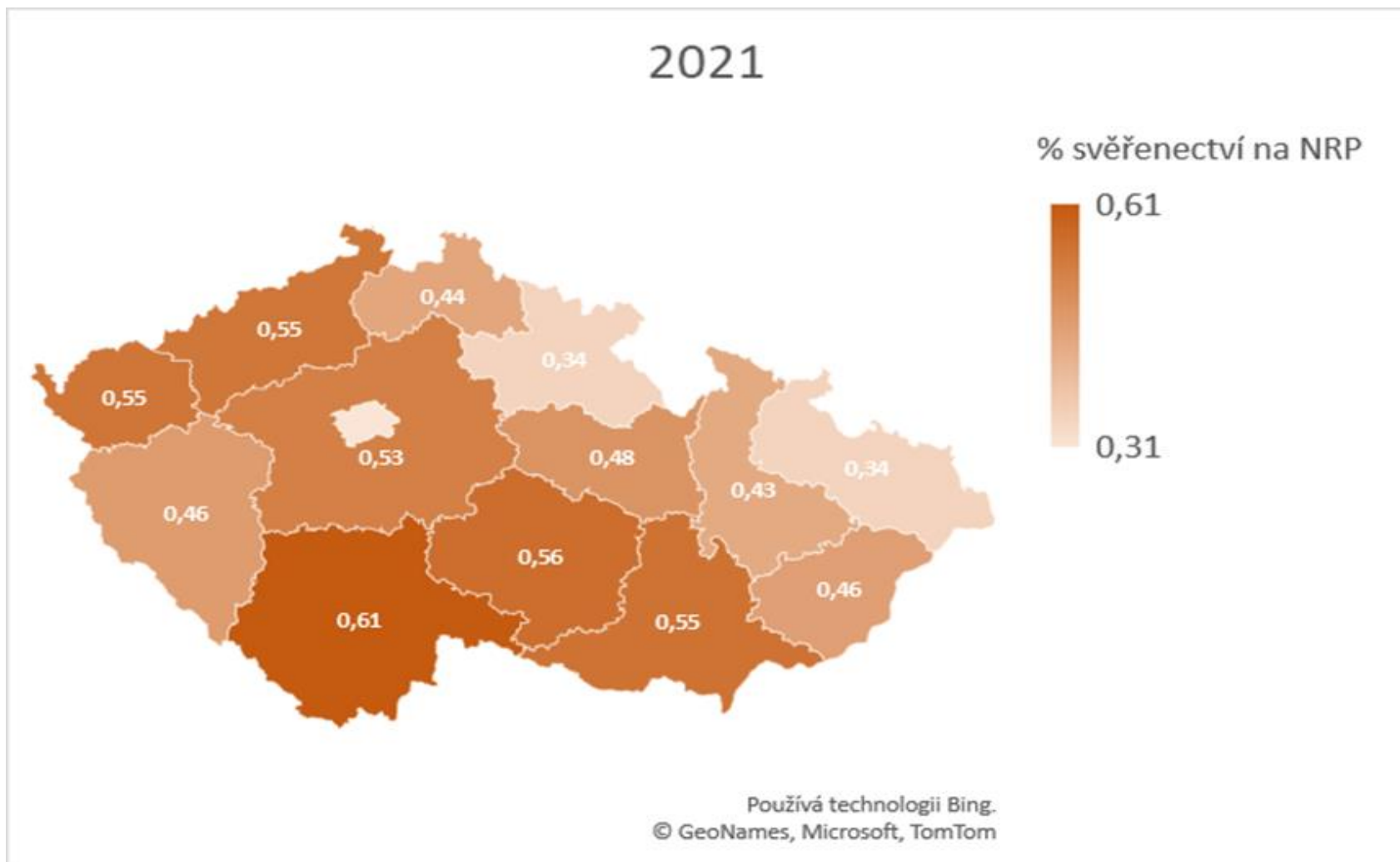
- Sjednocení dávkové podpory a podpory v oblasti tzv. doprovázení jak pro rodiny mající dítě ve svěřenectví, tak nyní v nezprostředkované pěstounské péči
- Jde o zlepšení postavení pro cca 5 000 dětí, které jsou nyní ve svěření.
- Výzkum RILSA: *Využívání a fungování institutu svěření dítěte do péče jiné osoby (svěřenectví) v praxi (2023)*
https://katalog.vupsv.cz/fulltext/vz_529.pdf
- *Systém svěřování dětí do NRP příbuzných a blízkých osob je **nejednotný**, a to zejména z pohledu výkonu praxe, která je založená na pracovníkově subjektivním výkladu legislativních norem a metodických materiálů, ale i na soudních rozhodnutích. Nastává **dvojkolejnost** ve svěřování dětí do NRP, a to zejména z pohledů institutů pěstounské péče na jedné straně (§ 958 až § 973 zákona č. 89/2012 Sb., OZ), a z pohledu institutu svěřování dítěte do péče cizí osoby na straně druhé (§ 953 zákona č. 89/2012 Sb., OZ).*

Novela ZSPOD: Náhradní rodinná péče

- Výzkum prokázal, že **nezprostředkovaná pěstounská péče (§ 958 OZ) má pro rodiny pečujících výhody oproti svěření (§ 953 OZ)** zejména v oblastech financování (příspěvek při pěstounské péči, zaopatřovací příspěvek pro dítě opouštějící NPP; příspěvek na úhradu potřeb dítěte v NPP je až do 26 let, pokud je mladý dospěly nezaopatřený) a v oblasti podpůrných služeb, tzv. doprovázení, která zahrnuje spoustu interaktivních a pomocných služeb a opatření s cílem zabezpečení potřeb dítěte v NPP. Výzkum prokázal, že **děti svěřené do péče jiné osoby tak mají horší postavení než děti svěřené do pěstounské péče**
- Velká **shoda** mezi soudci i pracovníky OSPOD byla v **zavedení služby doprovázení i pro institut svěření**
- Výživné ve většině kauz pod hranicí 3 000 Kč, jelikož se často jedná o rodiče bez příští, závislé na drogách, alkoholu a jiných látkách, nebo ekonomicky neaktivní a sociálně či zdravotně (psychicky) znevýhodněné. Rodičům svěřených dětí je často vyměřováno symbolické výživné, ze kterého fakticky nelze dítě uživit. Rodiče výživné často neplatí, pečující osoby jej nevymáhají – nefunkční.

Novela ZSPOD: Náhradní rodinná péče

Podíl dětí svěřených do péče jiné osoby (příbuzným) na příbuzenské NRP (svěřenectví + pěstounství) podle soudních rozhodnutí v jednotlivých krajích ČR

Novela ZSPOD: Náhradní rodinná péče

- Příbuzenská pěstounská péče byla v roce 2021 nejvíce upřednostňována v hl. m. Praze (pouze 31 % svěření), v Královéhradeckém kraji (pouze 34 % svěření) a v Moravskoslezském kraji (pouze 34 % svěření). Naopak rozhodnutí o svěření do péče jiné osoby v rámci příbuzenské NRP bylo častější v Jihočeském kraji (61 % svěření), Jihomoravském kraji (55 % svěření), na Vysočině (56 % svěření) a v Ústeckém a Karlovarském kraji (shodně 55 % svěření).
- *Všichni respondenti se shodli (opatrovníční soudci, sociální pracovníci, pečující osoby příbuzné či blízké svěřenému dítěti), že je potřeba učinit legislativní změnu, na základě které se systém svěřování dětí do NRP příbuzných a blízkých osob stane přehlednějším.*
- **Více diskutovaných variant, každá má + i –**
- **DOPORUČENÍ:** Nezprostředkovaným pečovatelům a příbuzným se budou děti svěřovat pouze s využitím jedné právní normy. Název by se modifikoval na péče příbuzných a blízkých osob. Tato forma péče by na sebe vázala příspěvek na úhradu potřeb dítěte a příspěvek při pěstounské péči ve snížené sazbě. S tím, že se sjednotí způsob vyplácených dávek pro děti – příspěvek při převzetí dítěte, příspěvek na úhradu potřeb dítěte nejvýše do 26 let, zaopatřovací příspěvek, možnost podpory při studiu po zletilosti s cílem zamezit nerovnému přístupu. Toto doporučení se přibližuje zahraničním modelům (Velká Británie, USA, Austrálie, Nový Zéland apod.) náhradní péče příbuzných a dítěti blízkých osob, tzv. kinship care / příbuzenská péče a pěstounská zprostředkovaná péče. Zabezpečit doprovázení

Novela ZSPOD: Náhradní rodinná péče

- Sjednocení dávkové podpory a podpory v oblasti tzv. doprovázení jak pro rodiny mající dítě ve svěřenectví, tak nyní v nezprostředkované pěstounské péči
- Jde o zlepšení postavení pro cca 5 000 dětí, které jsou nyní ve svěřenectví.

§ 2a písm. c) osobou pečující fyzická osoba,

1. které bylo dítě svěřeno do pěstounské péče, pěstounské péče po přechodnou dobu ~~nebo předpěstounské péče~~, **předpěstounské péče nebo do péče podle § 953 občanského zákoníku**,
2. která osobně pečuje o dítě v průběhu řízení o svěření dítěte do její **péče**, pěstounské péče nebo předpěstounské péče nebo o jejím jmenování poručníkem dítěte, pokud bylo zahájeno z moci úřední,
3. která osobně pečuje o dítě, podala-li návrh na svěření dítěte do její **péče**, pěstounské péče nebo předpěstounské péče nebo návrh na její jmenování poručníkem dítěte a není-li tato osobní péče o toto dítě zjevně bezdůvodná,
4. 4. která je poručníkem dítěte, jestliže o dítě osobně pečuje,

Novela ZSPOD: Náhradní rodinná péče

- Děti ve svěření – příspěvek na úhradu potřeb dítěte v plné výši, výživné od rodičů přechází na stát, vymáhá ÚP (jako u PP - efektivnější).

Přechodná ustanovení:

5. Pokud osoba pečující podle § 2a písm. c) zákona č. 359/1999 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, přijme po 31. prosinci 2024 příspěvek na úhradu potřeb dítěte podle § 47f zákona č. 359/1999 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, a současně přijme i platby výživného na dítě za období, za které dítěti náleží v plné výši příspěvek na úhradu potřeb dítěte, výživné přijaté až do výše příspěvku na úhradu potřeb dítěte použije nejpozději do 3 měsíců Úřadu práce České republiky - krajské pobočky nebo pobočky pro hlavní město Prahu, která příspěvek na úhradu potřeb dítěte pečující osobě vyplatila.

- Po zletilosti pokud studují a jsou splněny další podmínky – nárok na zaopatřovací příspěvky (nyní na rozdíl od dětí v ústavní a pěstounské péči nemají!)
- Osoby mající dítě ve svěření, pakliže budou mít uzavřenu dohodu o výkonu PP – nárok na příspěvek při pěstounské péči (1,8xŽM u prarodičů, u ostatních 2,3xŽM, tedy jako u nezprostředkované PP).
- Příspěvek při převzetí dítěte – u svěření stejně jako u PP.

Novela ZSPOD: Náhradní rodinná péče - doprovázení

Doprovázení náhradních rodin (PP i svěřenectví)

- **Doprovázení přestává být povinné** – vypuštění správního rozhodnutí o právech a povinnostech podle § 47a odst. 2, OSPOD pěstouna již nedává souhlas s uzavřením dohody o výkonu PP, je o tom jen informován a jsou mu zasílány zprávy o průběhu PP
- **Na uzavření dohody o výkonu PP bude navázán nárok na dávku odměna pěstouna a příspěvek při pěstounské péči = kdo chce dávku, musí mít dohodu** (jiných pěstounských dávek se netýká).
- U PPPD dohoda o výkonu PP povinná (resp. pokud osoba v evidenci nemá uzavřenu dohodu o výkonu PP po dobu delší než 2 měsíce, jde o důvod pro vyřazení z evidence)
- Pokud nebude dohoda uzavřena, lze využít nařízení odborné pomoci a „vzdělávání“ dle § 12 ZSPOD ze strany OÚ ORP, rovněž větší dohled ze strany OSPOD (min. 1x za 3 měsíce).
- Dohoda o výkonu PP – veřejnoprávní smlouva

Novela ZSPOD: Náhradní rodinná péče - doprovázení

Změny v § 47a odst. 2 – práva a povinnosti osoby pečující a osoby v evidenci:

- Terminologické upřesnění – poskytnutí (svými zaměstnanci) či zajištění (zprostředkovaně), vždy ale hradí DO
- Povinné „vzdělávání“ nezprostředkovaných pěstounů a osob majících dítě ve svěřenectví v menším rozsahu, než u zprostředkovaných pěstounů (18 hodin za 12 kal. měsíců), „dorovnávat“ pomoc a podporu bude třeba zejména pomocí přímo v rodině (doučování, individuální konzultace, finanční poradenství, aktivizace atd.).
- Explicitně odkaz na § 4 vyhlášky – zaměření na cílenou pomoc a podporu dle potřeby.
- Právo na poskytnutí či zajištění psychologické či terapeutické pomoci dle potřeby, nikoli min. jednou za 6 měsíců. i pro svěřené dítě nebo vlastní děti osoby pečující nebo osoby v evidenci.
- „Vzdělávání“ – lze splnit více hodin, započte se do následujícího období

Novela ZSPOD: Náhradní rodinná péče – SPVPP

- **Státní příspěvek na výkon pěstounské péče**
 - navýšení na **66 000 Kč** za uzavřenou dohodu/rok
 - u **PPPD na 72 000 Kč** za uzavřenou dohodu/rok
 - zvýšení o 18 000 Kč za kalendářní rok, pokud dohoda o výkonu pěstounské péče byla uzavřena s osobou pečující nebo osobou v evidenci, vykonávající pěstounskou péči alespoň o 3 děti nebo alespoň o 1 dítě, které je osobou závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni II (středně těžká závislost), ve stupni III (těžká závislosti) nebo ve stupni IV (úplná závislost).
- Zároveň budou ve vyhlášce stanoveny druhy a rozsah výdajů hrazených ze SPVPP podle § 47d a bližší pravidla pro využívání tohoto státního příspěvku.

Novela ZSPOD: Náhradní rodinná péče – SPVPP

SPVPP ve vyhlášce návrh:

- „Respity“: 5 -15 % z celkové částky státního příspěvku vyplaceného na všechny uzavřené dohody o výkonu pěstounské péče v příslušném kalendářním roce.
- poradenství, odborná pomoc, kontakty: 10 - 20 % z celkové částky státního příspěvku vyplaceného na všechny uzavřené dohody o výkonu pěstounské péče v příslušném kalendářním roce.
- „Vzdělávání“: 5 - 10 % z celkové částky státního příspěvku vyplaceného na všechny uzavřené dohody o výkonu pěstounské péče v příslušném kalendářním roce.

Nebude-li prokazatelně možné finanční prostředky určené na zajišťování práv a povinností dle pravidel výše, je příjemce státního příspěvku oprávněn tyto prostředky využít jiným způsobem v souladu s účelem státního příspěvku podle odst. 1 a 2 a podle § 47d odst. 1 zákona.

Je jedno zda bude zajištěno vlastními zaměstnanci či externě.

Novela ZSPOD: Náhradní rodinná péče – SPVPP

Další změny u SPVPP

- Doprovázející subjekt bude muset každý rok podat novou žádost (dosud ÚP rozhodoval z moci úřední)

§ 47d odst. 5: Státní příspěvek na výkon pěstounské péče se přiznává za kalendářní rok a vyplátí se ve lhůtě do 60 dnů od vykonatelnosti rozhodnutí o jeho přiznání. Rozhodnutí o přiznání státního příspěvku je vykonatelné jeho vydáním. Trvá-li dohoda o výkonu pěstounské péče i po 31. prosinci kalendářního roku, za který byl státní příspěvek na výkon pěstounské péče vyplacen, vyplátí se na žádost příjemce podanou do 15. ledna tohoto roku státní příspěvek na výkon pěstounské péče pro další kalendářní rok předem, a to ve výši, v níž tento příspěvek náležel k 1. lednu tohoto roku; tato žádost musí obsahovat seznam podle odstavce 4 písm. a). V tomto případě se státní příspěvek na výkon pěstounské péče vyplátí do 15. února tohoto roku.

- Povinnost podat přehled čerpání zůstává do 31.3., vratky ale až do 30.4.

Novela ZSPOD: Dohody, doprovázení, SPVPP

Přechodná ustanovení

- *1. Platnost rozhodnutí o právech a povinnostech podle § 47a odst. 2 zákona č. 359/1999 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, zaniká uplynutím doby v něm uvedené. Pokud není v tomto rozhodnutí uvedena doba platnosti, zaniká jeho platnost uplynutím 6 měsíců ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona nebo v den uzavření dohody o výkonu pěstounské péče podle § 47b zákona č. 359/1999 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.*
- *2. Obecní úřad obce s rozšířenou působností, který vydal rozhodnutí podle § 47b zákona č. 359/1999 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, má nárok na státní příspěvek na výkon pěstounské péče podle § 47d zákona č. 359/1999 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona do dne pozbytí platnosti tohoto rozhodnutí.*
- *3. Není-li dále stanoveno jinak, dohody o výkonu pěstounské péče uzavřené podle § 47b zákona č. 359/1999 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé, včetně práv a povinností z porušení těchto dohod, se řídí dosavadními právními předpisy. Smluvní strany dohody o výkonu pěstounské péče mohou sjednat, že se jejich vzájemná práva a povinnosti budou řídit zákonem č. 359/1999 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.*
- *4. Nárok na státní příspěvek na výkon pěstounské péče, který vznikl přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, se řídí podle § 47d zákona č. 359/1999 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.*

Novela ZSPOD: Zprostředkování osvojení a pěstounské péče

- **Zrychlení a zefektivnění procesu zprostředkování** osvojení nebo pěstounské péče, zjednodušení právní úpravy, zpřesnění užívané terminologie a provázání právní úpravy se správním řádem a se zásadami správního řízení.
- **Zalhůtování řízení** o zařazení do evidence pro zprostředkování NRP v souladu se správním řádem se stanovením určitých výjimek daných tím, že jde o řízení v rámci prvního stupně rozděleného mezi úroveň na OÚ ORP a na KÚ.
- **Přípravy k přijetí dítěte do rodiny a psychologické posouzení** – subjekty s pověřením od KÚ (je třeba odborná způsobilost atd.), sjednocení obsahu a rozsahu, výstupů, **žadatel si bude moci vybrat kde bude absolvovat**; nastavena max.cena ve vyhlášce + výkonová platba od MV v rámci příspěvku na výkon státní správy pro KÚ
- Podrobně Hlava IV Zprostředkování osvojení a pěstounské péče

Novela ZSPOD: Zprostředkování osvojení a pěstounské péče

§ 23d odst. 4: **V řízení o zařazení žadatele do evidence žadatelů se zjišťuje**

- a) zda žadatel skýtá záruky řádné péče o dítě,
- b) bezúhonnost žadatele, jeho manžela, partnera, druha, dítěte a jiné osoby tvořící s žadatelem rodinnou domácnost,
- c) zda zdravotní stav žadatele nebude ve značné míře omezovat péči o dítě,
- d) spolehlivost žadatele podle § 23e odst. 2,
- e) motivace žadatele, která ho vedla k žádosti o zařazení do evidence žadatelů,
- f) schopnost dětí žijících v domácnosti žadatele přijmout dítě do rodiny,
- g) stabilita manželského vztahu nebo jiného obdobného vztahu žadatele,
- h) sociální prostředí žadatele, zvláště bydlení a domácnost,
- i) další skutečnosti rozhodné pro osvojení dítěte nebo jeho svěření do pěstounské péče.

Věková hranice pro umísťování dětí do ústavní péče: platný právní stav po novele

- ❑ **úplné zrušení úpravy dětských domovů pro děti do 3 let věku** v zákoně o zdravotních službách a ukončení jejich činnosti - **od 1. 1. 2025**;
- ❑ **věková hranice 4 let věku** dítěte pro nařízení dočasného pobytu dítěte ve středisku výchovné péče, ZDVOP nebo v domově pro osoby se zdravotním postižením (dále jen „DOZP“) **na základě výchovného opatření soudu podle § 13a** zákona o sociálně-právní ochraně dětí – **od 1. 1. 2025**),
- ❑ **věková hranice 3 let věku** pro možnost soudu nařídit **předběžným opatřením podle § 452 z.ř.s. na návrh OSPOD** dočasné umístění dítěte v jiném vhodném výchovném prostředí, než je péče fyzické osoby - **od 1. 1. 2025**,
- ❑ **věková hranice 4 let věku** dítěte pro umístění dítěte **do školského zařízení pro výkon ústavní výchovy** (dětský domov, dětský domov se školou, diagnostický ústav), s výjimkou společného umístění sourozenců - **od 1. 1. 2025**,

Věková hranice pro umísťování dětí do ústavní péče: platný právní stav po novele

- ❑ **věková hranice 4 let** pro poskytování pobytových služeb ZDVOP nejmladším dětem - **s účinností od 1. 1. 2025**; z úpravy věkové hranice jsou stanoveny 2 výjimky:
 1. možnost poskytovat dětem do 4 let věku ochranu a pomoc po omezenou dobu **nejdéle 2 měsíce**,
 2. v případě sourozenecké skupiny lze sourozenci mladšímu 4 roky poskytovat ochranu a pomoc po standardní dobu až nejvýše 6 měsíců, je-li společné umístění sourozenců v jejich nejlepším zájmu z důvodu zachování sourozeneckých vazeb;
- ❑ **věková hranice 4 let** věku dítěte pro poskytování **pobytových služeb v DOZP** **s účinností od 1. 1. 2025**, s výjimkou dětí do 4 let věku,
 - ve stupni závislosti na pomoci jiné fyzické osoby III a IV;
 - u kterých lze předpokládat naplnění podmínek závislosti na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni III a IV, pokud příslušný OSPOD písemně potvrdí, že potřebnou péči dítěti nelze zajistit v rodinné nebo náhradní rodinné péči;
 - u kterých je podána žádost o přiznání příspěvku na péči a neposkytnutí pomoci by podle posudku vydaného ošetřujícím lékařem ohrozilo život nebo zdraví dítěte mladšího 4 let, a to do skončení tohoto řízení.

Věková hranice pro umísťování dětí do ústavní péče: platný právní stav po novele

- ❑ **zakotvení bezvýjimečného zákazu pro poskytování pobytových služeb dětem do 4 let věku v DOZP od 1. 1. 2027** (zrušení výjimky pro děti mladší 4 let závislé na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni III a IV + dalších 2 výjimek);
- ❑ **zákaz umísťování dětí mladších 7 let do všech ústavních zařízení s účinností od 1. 1. 2028** – platí pro smluvní pobyty i soudně nařízené pobyty (předběžné opatření, výchovné opatření, ústavní výchova) v DOZP, ZDVOP a školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy.

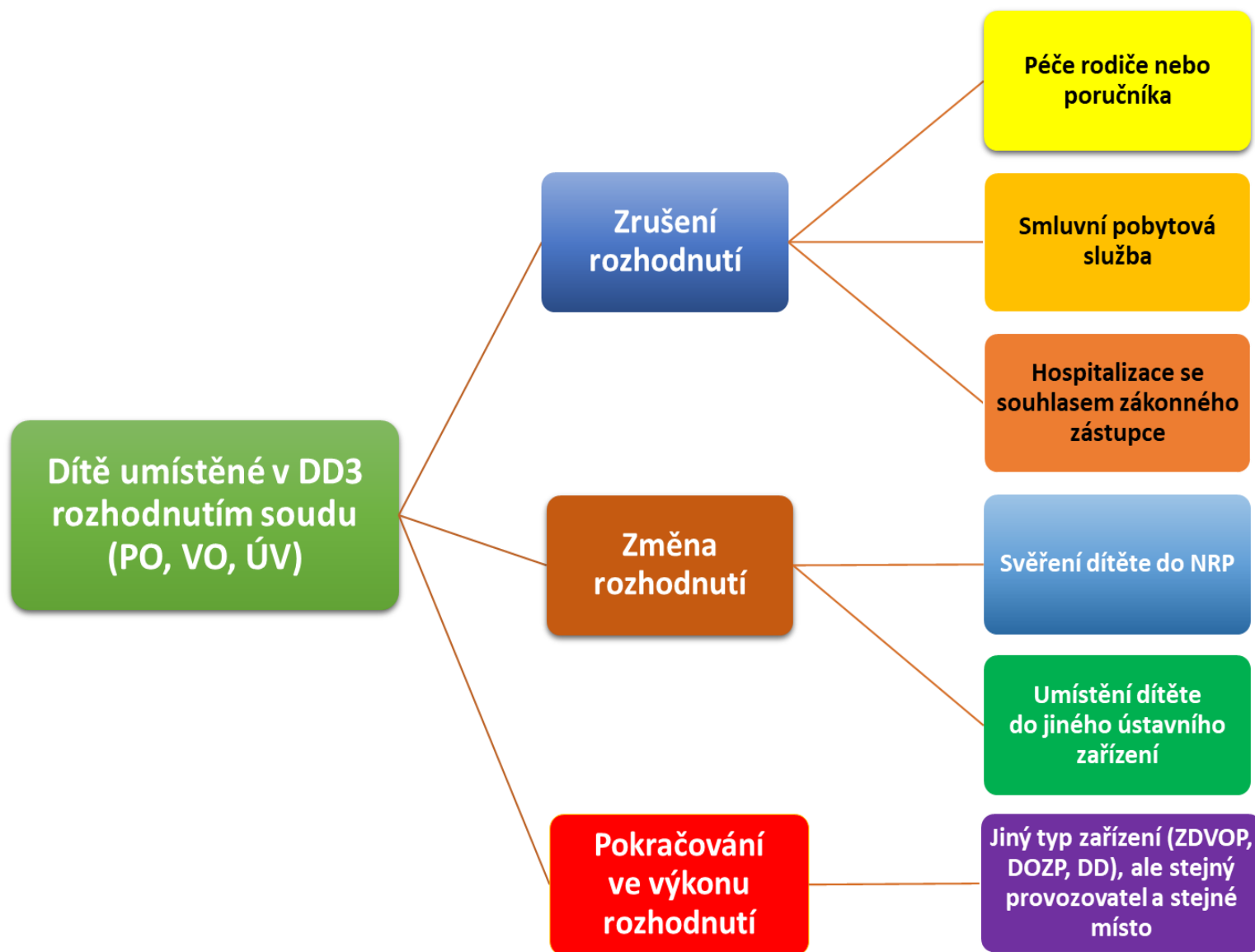
Zrušení dětských domovů pro děti do 3 let (DD3)

- **DD3 jsou rušeny, protože se jedná o již překonaný typ služby, která není pro nejmenší děti prospěšná.**
- **DD3 jsou zdravotnická zařízení (poskytují zdravotní lůžkovou péči).** Děti se zdravotními problémy, o které se nemohou postarat rodiče, je ale minimum. **Drtivá většina dětí s postižením v ČR vyrůstá ve vlastních nebo náhradních rodinách s podporou odborných služeb**
- **V DD3 jsou převážně děti školního věku, nikoliv děti do tří let (na jaře 2024 bylo v DD3 ve věku 4 a více let 65% dětí)**
- **Za posledních 6 let přirozeně poklesl počet dětí v DD3 o téměř 50%** (z 649 dětí v roce 2018 na 309 dětí z jara 2024, včetně dětí starších tří let – u dětí do tří let je to pokles z 441 dětí na 107 dětí z jara 2024, tedy jde o pokles trojnásobný).

Zrušení dětských domovů pro děti do 3 let (DD3)

- Od roku 2023 poskytuje MPSV v řešení situace všech dětí umístěných v DD3 krajským úřadům a skrze ně rovněž OSPOD OÚ ORP intenzivní metodickou podporu
- Pro dětí se úspěšně hledá řešení relevantními opatřeními, jako je bezpečný návrat do vlastních rodin, umístění do pěstounské péče nebo osvojení, do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, do dětského domova nebo domova pro osoby se zdravotním postižením (z 203 dětí v DD3, jejichž situace byla v průběhu roku 2023-2024 vyřešena, **přešlo 40% dětí do rodiny vlastní či náhradní** a 58% dětí zůstalo v ústavu - v jiném či stávajícím)
- **Není možné, aby jakékoliv dítě zůstalo po 1. 1. 2025 bez péče.**
- **Doporučení pro OSPOD u dětí s postižením:** a) včasnost hledání řešení b) opakovaná případová setkání či konference – s využitím online prostoru c) souběžné plánování – bio rodina – příbuzní – PPPD – dlouhodobá pěstounská péče či osvojení d) sledovat potřeby dětí a pečovatelské nároky, nezaměřovat se jen na diagnózy.

Možnosti úpravy poměrů dětí, které jsou v DD3 umístěny rozhodnutím soudu

Počet osob vykonávajících náhradní rodinnou péči

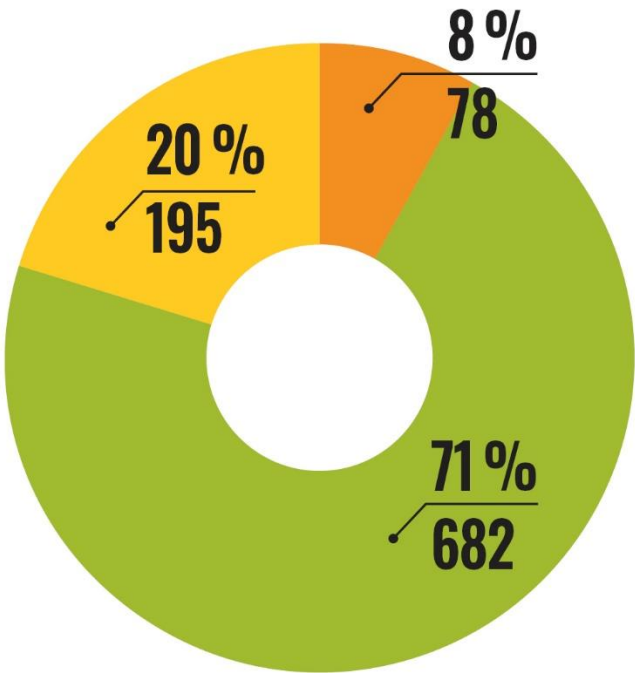
Většina „náhradních rodičů“ je v příbuzenském vztahu k dítěti (nejčastěji jde o prarodiče, případně o tetu, strýce nebo zletilé sourozence), **státem zprostředkovaných** náhradních rodin je cca **25 %**.

	2020	2021	2022	2023
Dlouhodobá PP	11 655	11 796	11 807	11 891
PPPD	732	735	777	869
Poručenství s osobní péčí	3 524	3 518	3 546	3 487
Svěřenectví	4 465	4 075	4 530	4 687

Pěstouni v ČR

- Počet rodin pěstounů na přechodnou dobu (PPPD) v ČR roste a dosáhl 953 rodin. Od července přibylo 36 rodin. Dítě je nyní schopno přijmout na přechodnou dobu 68 rodin.
- Dlouhodobých pěstounů je aktuálně volných 121 rodin žadatelů, preferují ale nenáročné jednotlivce a pro složitější případy (sourozenci, zdravotně postižení, etnicita) v některých krajích kapacity chybí.
- I díky sdíleným seznamům MSPV (Seznam pěstounů PPPD a žadatelů o dlouhodobou pěstounskou péči) se podařilo v průběhu roku 2024 zlepšit mezikrajevou spolupráci při hledání náhradních rodin.

Počet pěstounů na přechodnou dobu k 15. 11. 2024

POČET PĚSTOUNSKÝCH RODIN PŘECHODNOU DOBU PODLE JEJICH OBSAZENOSTI V ČR

Volné rodiny Pěstounské rodiny, které jsou připraveny převzít dítě do péče.	počet 78
Obsazené rodiny včetně těch, které regenerují Pěstounské rodiny, které pečují o dítě v pěstounské péči na přechodnou dobu, případně mají období volna mezi péčí o děti.	počet 682
Rodiny s přerušeným výkonem pěstounské péče na přechodnou dobu Aktuálně nejsou k dispozici, kdy z různých důvodů přerušili pěstounskou péči na přechodnou dobu (např. zdravotní důvody, rodinné důvody apod.). Pěstouni v tomto režimu nepobírají dávky pěstounské péče.	počet 195
Celkem	955

Počet rodin pěstounů na přechodnou dobu v ČR mimo pěstounů, kteří přerušili výkon pěstounské péče na přechodnou dobu.	760
--	------------

760 rodin,
které mohou aktivně vykonávat PPPD

78 rodin,
je volných k přijetí dítěte (8 %).

Počet volných PPPD rodin připravených k přijetí dítěte / počet PPPD rodin celkem k 15. 11. 2024

Data k 15. 11. 2024, projektová dobrovolná evidence MPSV

Jak se vyvíjí počet pěstounů na přechodnou dobu? Více ad www.budinpěstoun.cz/statistiky či FB Budinpěstoun

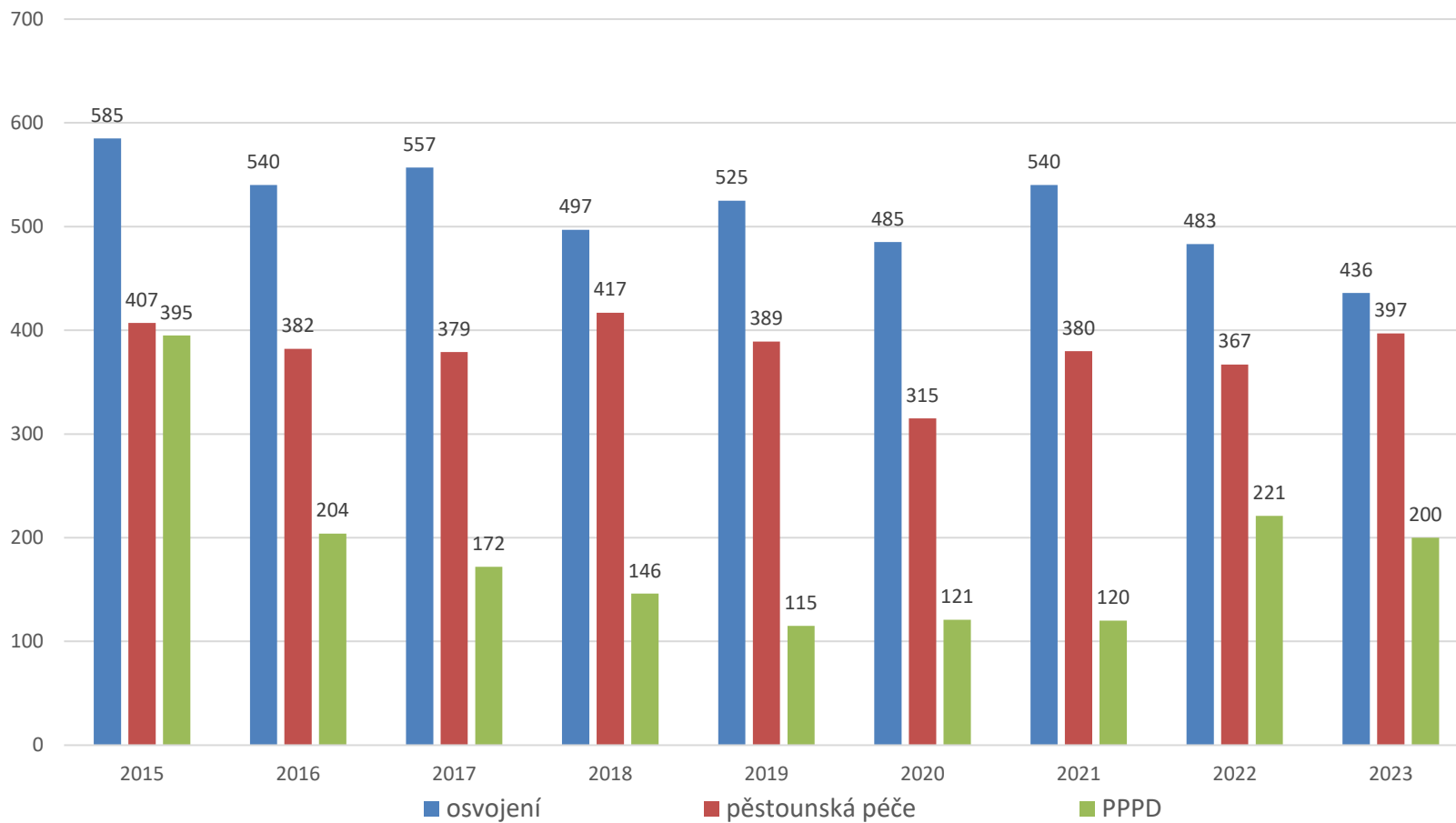
Počet pěstounských rodin na přechodnou dobu v ČR roste a dosáhl celkového počtu 955 rodin. Od měsíce července přibylo 38 pěstounských rodin na přechodnou dobu, které jsou k dispozici. Volných pěstounských rodin, které jsou připravené přijmout dítě do pěstounské péče na přechodnou dobu vzrostl od října do listopadu o 10 rodin, z 68 na 78 rodin.

Počet volných PPPD k 31. 10. 2024 – neodkladná péče

PŘIJETÍ DÍTĚTE DO NEODKLADNÉ PÉČE	ČR
ANO, rodina umožňuje přijetí dítěte do neodkladné péče	521
NE, rodina neumožňuje přijetí dítěte do neodkladné péče	230
Počet rodin, které umožňují přijetí dítěte do neodkladné péče a nemají v péči dítě	32

Počet podaných žádostí o zprostředkování NRP

Počty podaných žádostí

Máme v ČR dostatek pěstounů nebo ne?

Není a je třeba je neustále aktivně vyhledávat. Ale to neznamená, že vůbec nejsou. Kraje si uvědomují, že je třeba dělat kampaňové aktivity. Ty musí být dlouhodobé a kontinuální. Kraje, které se drží toho, že malé děti nepatří do pobytové péče, jsou velmi kampaňově aktivní (např. Moravskoslezský či Pardubický). To se promítá i v hledání řešení pro děti do 4 let věku. Při hledání náhradních rodin je velmi důležitá i mezikrajová spolupráce

Novelizace zákona o SPOD – základní ustanovení (§ 6a, § 9a)

- Doplnění nového § 6a, který stanoví základní cíle a pravidla pro poskytování SPOD všem ohroženým dětem uvedeným v § 6, a to všemi orgány sociálně-právní ochrany dětí:

„§ 6a

(1) Poskytování sociálně-právní ochrany dětem podle § 6 spočívá v poskytování pomoci a podpory při překonávání jejich nepříznivé sociální situace s cílem umožnit jim sociální začleňování a poskytnout jim ochranu před sociálním vyloučením.

(2) Zaměstnanec zařazený k výkonu práce v orgánu sociálně-právní ochrany při výkonu sociálně-právní ochrany dětí podle § 6

a) je v osobním styku s dítětem, jeho rodiči nebo osobami odpovědnými za jeho výchovu,

b) volí prostředky působení na dítě tak, aby na dítě účinně působily v jeho nepříznivé sociální situaci,

c) řeší problémy dítěte v jeho přirozeném sociálním prostředí.”

Novelizace zákona o SPOD – základní ustanovení (§ 6a, § 9a)

- V úpravě principu posloupnosti při volbě opatření SPOD se výslovně doplňuje, že v případě dětí v náhradní péči je cílem zajištění jejich návratu do vlastní rodiny:

„§ 9a

*(2) Opatření sociálně-právní ochrany musí být zvolena tak, aby na sebe navazovala a vzájemně se ovlivňovala. Při výkonu a realizaci opatření mají přednost ta, která zabezpečí řádnou výchovu a příznivý vývoj dítěte v jeho rodinném prostředí a není-li to možné v náhradním rodinném prostředí **s cílem umožnit návrat dítěte do vlastní rodiny**; při tom se postupuje s využitím metod sociální práce a postupů odpovídajících současným vědeckým poznatkům.“*

Novelizace zákona o SPOD – preventivní a poradenská činnost (§ 10, § 11)

- **V § 10 odst. 1 se ruší dosavadní písmeno e) – povinnost obecního úřadu kontrolovat dodržování zákazu vstupu dětí do heren a kasin a zákazu účasti dětí na hazardních hrách (nadbytečné a v rozporu s úpravou zákona č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách).**
- **V § 10 se vypouští dosavadní odstavec 2 – povinnost obcí a krajů v samostatné působnosti vytvářet předpoklady pro kulturní, sportovní a jinou zájmovou činnosti dětí (nadbytečné, daná povinnost dostatečně vyplývá z úpravy působnosti obcí v § 2 odst. 2 zákona o obcích a působnosti krajů v § 1 odst. 4 zákona o krajích).**

Novelizace zákona o SPOD – preventivní a poradenská činnost (§ 10, § 11)

- V § 10 se doplňuje nový odstavec 3 o působnosti obecních úřadů v přenesené působnosti při poskytování SPOD všem dětem uvedeným v § 6 (platí pro všechny obecní úřady, tj. pro obecní úřady I. stupně, pověřené obecní úřady a pro obecní úřady ORP) – spolu s novým § 6a a § 11 odst. 2 nahrazuje dosavadní nesystematické vymezení této působnosti v úpravě sociální kurately pro děti a mládež v § 32 odst. 1.

„§ 10

(2) Obecní úřad při výkonu sociálně-právní ochrany dětí podle § 6

- a) zajišťuje dostupnost informací o možnostech a způsobech poskytování sociálně-právní ochrany na svém území,***
- b) zprostředkuje na požádání dětí, rodičů nebo jiných osob odpovědných za výchovu možnost poskytnutí sociální nebo jiné odborné služby anebo kontakt s poskytovatelem takových služeb, je-li těmto osobám nezbytné poskytnout pomoc a podporu při ochraně života a práv dítěte nebo při výkonu povinností a práv vyplývajících z rodičovské odpovědnosti,***
- c) spolupracuje s jinými obecními úřady, krajskými úřady a s poskytovateli odborných služeb při zprostředkování pomoci dětem, rodičům nebo jiným osobám odpovědným za výchovu, popřípadě při zprostředkování kontaktu mezi těmito osobami a poskytovatelem odborných služeb.“***

Novelizace zákona o SPOD – preventivní a poradenská činnost (§ 10, § 11)

- V § 11 se nově a přehledně vymezuje působnost obecního úřadu ORP a krajského úřadu při poskytování poradenské pomoci rodičům, jiným osobám odpovědným za výchovu dítěte a zájemcům o osvojení a pěstounskou péči.
- Namísto dosavadního § 12 odst. 2 se v § 11 odst. 1 písm. f) a g) upravuje poskytování pomoci rodičům a jiným osobám blízkým dítěti s uspořádáním jejich osobních, rodinných a sociálních poměrů tak, aby byl umožněn návrat dítěte z náhradní péče do jeho vlastní rodiny – v případě rodičů se jedná o **obligatorní poskytnutí nebo zprostředkování odborné poradenské pomoci x v případě jiných osob blízkých dítěti se jedná pouze o fakultativní působnost** (na základě vyhodnocení OÚ ORP, neboť poskytování pomoci osobám blízkým nesmí být v rozporu se zájmy dítěte a se zájmy rodičů).

Novelizace zákona o SPOD – opatření na ochranu dětí (§ 12, § 14)

- V § 12 se doplňuje nový odstavec 2, který upravuje rozhodovací pravomoc obecního úřadu ORP o určení obsahu a zaměření průběžného vzdělávání osoby pečující, jež nemá uzavřenou dohodu o výkonu pěstounské péče:

„§ 12

(2) Nemá-li osoba pečující uzavřenu dohodu o výkonu pěstounské péče, může obecní úřad obce s rozšířenou působností určit obsah a zaměření povinnosti zvyšovat si znalosti a dovednosti v oblasti výchovy a péče o dítě podle § 47a odst. 2 písm. f). Povinnost podle § 47a odst. 2 písm. f), jejíž obsah blíže určí obecní úřad obce s rozšířenou působností podle věty první, je osoba pečující povinna splnit u pověřené osoby na základě smlouvy.“

Novelizace zákona o SPOD – opatření na ochranu dětí (§ 12, § 14)

- V § 14 odst. 1 se doplňuje výčet návrhů, které je oprávněn podat soud obecní úřad obce s rozšířenou působností, o podání návrhu na:
 - **na propuštění dítěte ze zdravotního ústavu** (§ 82 z.ř.s., není-li další držení dítěte ve zdravotním ústavu důvodné);
 - **na vyslovení nepřipustnosti držení dítěte v zařízení sociálních služeb** (§ 84a z.ř.s., tzv. sociální detence);
 - **na omezení nebo zákaz styku s dítětem** (je-li to nutné v zájmu dítěte podle § 891 odst. 2 o.z.);
 - **na zrušení péče podle § 953 občanského zákoníku** (z důležitých důvodů na straně osoby pečující, dítěte nebo rodičů).
- V § 14 se dále zrušuje dosavadní odstavec 6, podle kterého *„obecní úřad podává soudu podněty k opatřením týkajícím se výchovy dětí podle zvláštního právního předpisu“* – **nadbytečné a v rozporu s textací § 474 odst. 2 z.ř.s.**

Novelizace zákona o SPOD – pobyt dítěte mimo (§ 30)

- Nahrazení dosavadního písemného souhlasu obecního úřadu ORP s pobytem dítěte mimo ústav úpravou **vydání závazného stanoviska obecního úřadu ORP s pobytem dítěte u rodičů nebo jiných fyzických osob** podle § 149 správního řádu.
- Pro ředitele ústavního zařízení je právně závazné souhlasné i nesouhlasné stanovisko.
- Závazné stanovisko obsahuje závaznou část (souhlas x nesouhlas) a odůvodnění. Součástí závazné části stanoviska jsou náležitosti podle § 30 odst. 2 ZSPOD (určení oprávněných osob, délky a místa pobytu dítěte mimo ústav).
- Je-li vydáno nesouhlasné závazné stanovisko a je-li proti zamítavému rozhodnutí ředitele ústavního zařízení podáno odvolání, krajský úřad, který je nadřízený dotčenému obecnímu úřadu ORP, závazné stanovisko **v rámci odvolacího řízení buďto potvrdí nebo změní**.

Novelizace zákona o SPOD – pobyt dítěte mimo (§ 30)

- Nezákonné závazné stanovisko lze zrušit nebo změnit rovněž v přezkumném řízení.
- V případě pobytu dítěte u jiných fyzických osob než rodičů, prarodičů nebo sourozenců se posuzuje **bezúhonnost žadatele** a nově se přihlíží též **ke spolehlivosti** žadatele za stejným podmínek jako u žadatelů o zprostředkování osvojení a pěstounské péče podle § 23e odst. 1 a 2.
- Za účelem doložení bezúhonnosti a spolehlivosti žadatele si může obecní úřad ORP vyžádat opis z rejstříku trestů a opis z evidence přestupků.
- Není-li žadatel o pobyt dítěte mimo ústav rodičem, prarodičem nebo sourozencem dítěte, obecní úřad ORP může pro účely vydání závazného stanoviska vyzvat tohoto žadatele k doložení **posudku o psychické způsobilosti k přijetí dítěte do rodiny podle § 45** a vymežit posuzované skutečnosti (vztahuje se např. na zájemce o tzv. hostitelskou péči).

Novelizace zákona o SPOD – sociální kuratela pro děti a mládež (§ 32)

- Dosavadní nadpis hlavy VII v části třetí „Péče o děti vyžadující zvýšenou pozornost“ se nahrazuje nadpisem **„Sociální kuratela pro děti a mládež“** v souladu s obsahem úpravy § 31 až § 34.
- V ustanovení § 32 zůstává v jednom odstavci vymezen obsah a rozsah sociální kurately pro děti a mládež, kterou zajišťuje obecní úřad ORP v souladu s § 31 a § 4 odst. 3.
- Dosavadní odstavce 1 až 3 byly pro nadbytečnost a nesystematičnost vypuštěny a nahrazeny novou úpravou v § 6a, § 10 odst. 2 a § 11 odst. 2.
- Pro nadbytečnost byla vypuštěna rovněž úprava funkční příslušnosti obecního úřadu ORP v § 33 (řeší § 4 odst. 3 ZSPOD).
- Z rozsahu sociální kurately byly vypuštěny návštěvy dětí s nařízenou ústavní výchovou (pro rozpor s účelem ústavní výchovy).

Novelizace zákona o SPOD – sociální kuratela pro děti a mládež (§ 32)

- Do vymezení obsahu sociální kurately pro děti a mládež byla naopak doplněna *„spolupráce s Policií České republiky a s obecní policií při plnění jejich úkolů podle zvláštních právních předpisů.“*
- Navazuje na úpravu oprávnění Policie ČR vyžadovat od orgánů a osob věcnou a osobní pomoc, zejména potřebné podklady a informace včetně osobních údajů (§ 18 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky) + obdobné ustanovení v § 1 odst. 3 a § 12a zákona č. 553/1991 Sb., o obecní policii.

Novelizace zákona o SPOD – smlouva o poskytování ochrany a pomoci dítěti v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (§ 16b a § 42a)

- Zřizovatel zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc je nově oprávněn využít státní příspěvek na poskytování ochrany a pomoci dítěti v rozsahu činností uvedených v § 42 odst. 2 **až 4** ZSPOD, tj. rovněž na
 - poskytnutí osobního vybavení (zejména prádlo, šatstvo a obuv), drobných předmětů běžné osobní potřeby a některých služeb (stříhání vlasů, holení, pedikúra) nezaopatřenému dítěti s přihlédnutím k jeho potřebám
 - zajištění spolupráce s rodinou dítěte, poskytování pomoci této rodině při vyřizování a zajišťování záležitostí týkajících se dítěte a zajištění terapie, nácviku rodičovských a dalších dovedností, které rodič nebo jiná osoba odpovědná za výchovu dítěte nezbytně potřebuje pro péči o dítě a výchovu dítěte, a to v souladu s individuálním plánem ochrany dítěte zpracovaným orgánem sociálně-právní ochrany.

Novelizace zákona o SPOD – státní příspěvek pro zřizovatele ZDVOP (§ 42g)

- Upřesnění pravidel pro podání žádosti o vydání souhlasu obecního úřadu ORP s poskytováním ochrany a pomoci ZDVOP na základě smlouvy, pro trvání a zánik smlouvy.
- **Není-li v zákonné lhůtě podána žádost o vydání souhlasu obecního úřadu ORP (do 3 pracovních dnů od přijetí dítěte do ZDVOP), závazek ze smlouvy o poskytování ochrany a pomoci následující den zanikne (*ex lege*).**
- Žádost o vydání souhlasu s prodloužením smlouvy o poskytování ochrany a pomoci ZDVOP musí být podána **nejpozději třetí pracovní den následující po dni, ke kterému byl uzavřen dodatek o prodloužení smlouvy o poskytování ochrany a pomoci**, ne však později než poslední den trvání původního závazku z prodlužované smlouvy o poskytování ochrany a pomoci..

Novelizace zákona o SPOD – služby sociálně-právní ochrany poskytované na základě pověření (§ 40 - § 45)

- Ze zákona č. 359/1999 Sb. byla pro nadbytečnost a duplicitu z poskytováním sociálních služeb vypuštěna úprava
 - zařízení odborného poradenství pro péči o děti (§ 40),
 - zařízení sociálně výchovné činnosti (§ 41), a
 - výchovně rekreačních táborů pro děti (§ 43).
- Pověřené osoby, kterým bylo podle dosavadní zákonné úpravy vydáno pověření ke zřízení a provozování zařízení sociálně-právní ochrany dětí, s výjimkou ZDVOP, mohou provozovat tato zařízení nejdéle po dobu 24 měsíců od nabytí účinnosti zákona č. 242/2024 Sb. K 1. 1. 2027 pak ze zákona zanikne pověření k provozování zařízení sociálně-právní ochrany dětí, s výjimkou ZDVOP.

Novelizace zákona o SPOD – služby sociálně-právní ochrany poskytované na základě pověření (§ 40 - § 45)

- V rámci služeb sociálně-právní ochrany dětí poskytovaných na základě pověření je v § 41 nově upravena služba **ochrany a pomoci dětem ohroženým násilím**.
- Tato služba je ambulantní formou poskytována **dětem podle § 6 písm. e) a g) ZSPOD**; účelem služby je prevence a zabránění násilí na dětech. Ochrana a pomoc se poskytuje též rodiči dítěte podle § 6 písm. e) a g), pokud se násilí na tomto dítěti nedopustil nebo pokud nespáchal trestný čin podle § 6 písm. e) nebo není osobou, se kterou je vedeno trestní řízení pro trestný čin vůči tomuto dítěti.
- Služba ochrany a pomoci dětem ohroženým násilím obsahuje tyto základní činnosti:
 - a) zprostředkování kontaktu se společenským prostředím,
 - b) sociálně terapeutické činnosti,
 - c) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.

Novelizace zákona o SPOD – poskytování sociálně-právní ochrany dětí pověřenými osobami (§ 48 - § 50)

- Z okruhu činností, k nimž může být vydáno pověření k výkonu sociálně-právní ochrany dětí, byly vypuštěny následující činnosti:
 - vyhledávání dětí, na které se zaměřuje SPOD podle § 6;
 - poskytování nebo zprostředkování poradenské pomoci rodičům nebo jiným osobám odpovědným za výchovu dítěte + pořádání přednášek a kurzů souvisejících s péčí o dítě a jeho výchovou;
 - výkon činností zaměřených na ochranu dětí před škodlivými vlivy a předcházení jejich vzniku podle § 31 a § 32;
 - zřizování zařízení sociálně-právní ochrany dětí (s výjimkou ZDVOP);
 - vyhledávání fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny a jejich oznamování obecnímu úřadu ORP;
 - Vyhledávání dětí, kterým je třeba zajistit pěstounskou péči nebo osvojení, a jejich oznamování obecnímu úřadu ORP.

Novelizace zákona o SPOD – poskytování sociálně-právní ochrany dětí pověřenými osobami (§ 48 - § 50)

- Nově může být pověření k poskytování sociálně-právní ochrany vydáno pro výkon následujících činností:
 - **poskytování odborného poradenství žadatelům o zařazení do evidence žadatelů a zájemců o osvojení nebo pěstounskou péči, souvisejícího s osvojením dítěte nebo svěřením dítěte do pěstounské péče,**
 - **provádění příprav žadatelů o zařazení do evidence žadatelů a zájemců o osvojení nebo pěstounskou péči k přijetí dítěte do rodiny podle § 44,**
 - **posuzování psychické způsobilosti žadatelů o zařazení do evidence žadatelů a zájemců o osvojení nebo pěstounskou péči podle § 45,**
 - poskytování odborné poradenské a další pomoci osobě, s níž pověřená osoba uzavřela dohodu o výkonu pěstounské péče, poskytování podpory při výkonu pěstounské péče, sledování výkonu pěstounské péče a poskytování pomoci osobě, již byl blíže určen obsah a zaměření povinnosti zvyšovat si znalosti a dovednosti v oblasti výchovy a péče o dítě podle § 12 odst. 2,
 - zřizování a provozování zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc,
 - poskytování služby dětem ohroženým násilím podle § 41.

Novelizace zákona o SPOD – poskytování sociálně-právní ochrany dětí pověřenými osobami (§ 48 - § 50)

- Nová úprava katalogu povinností pověřených osob v § 48a, včetně povinnosti
 - srozumitelného informování klientů a zájemců o službu o podmínkách poskytování služby, včetně úhrady;
 - vytváření podmínek pro naplňování lidských a občanských práv klientů služby a pro vyloučení střetu zájmů s klienty služby;
 - poskytovat na žádost dítěte, rodičů nebo jiných osob odpovědných za výchovu dítěte sociálně-právní ochranu v rozsahu vydaného pověření (se stanovenými výjimkami);
 - přizpůsobovat rozsahu a formy poskytování služby individuálním potřebám klientů a podporovat jejich aktivizaci a osamostatňování;
 - plánovat poskytování služby, vést písemné záznamy a hodnotit průběh poskytování služby.
- Osoby pověřené k posuzování psychické způsobilosti zájemců o osvojení a pěstounskou péči mají povinnost vykonávat tuto činnost odbornou péčí, nezávisle, nestranně a ve stanovených lhůtách.

Novelizace zákona o SPOD – poskytování sociálně-právní ochrany dětí pověřenými osobami (§ 48 - § 50)

- Při posuzování podmínek pro vydání pověření k poskytování sociálně-právní ochrany dětí se bude bezúhonnost žadatele a dalších osob, která mají sociálně-právní ochranu přímo poskytovat, nově posuzovat na základě **opisu z rejstříku trestů** a krajský úřad bude přihlížet rovněž k trestným činům, u nichž došlo k zahlazení odsouzení (§ 49 odst. 10).
- V § 49 odst. 6 jsou vymezeny náležitosti výrokové části rozhodnutí o pověření k poskytování sociálně-právní ochrany dětí (nad rámec § 68 odst. 2 správního řádu), včetně vymezení cílové skupiny, kapacity poskytované služby a dne zahájení poskytování služby.

Novelizace zákona o SPOD – poskytování sociálně-právní ochrany dětí pověřenými osobami (§ 48 - § 50)

- V § 49a jsou nově upraveny podmínky odborné způsobilosti pro poskytování sociálně-právní ochrany pověřenými osobami, včetně speciálních požadavků na odbornou způsobilost osob provádějících posouzení psychické způsobilosti k přijetí dítěte do rodiny podle § 45 a zvláštní úpravy platící pro osoby, které se podílejí na poskytování pomoci osobě pečující při zajišťování osobní péče o dítě podle § 47a odst. 2 písm. a), b).
- V § 49c je nově upraven **registr pověřených osob**, který tvoří zvláštní část registru poskytovatelů sociálních služeb podle zákona o sociálních službách – vymezení obsahu registru, povinností souvisejících se zapisovanými údaji a rozsahu zveřejňovaných údajů.

Novelizace zákona o SPOD – poskytování sociálně-právní ochrany dětí pověřenými osobami (§ 48 - § 50)

- V § 50 odst. 1 jsou doplněny nové důvody pro odnětí pověření k poskytování sociálně-právní ochrany dětí, které spočívají ve skutečnosti, že pověřená osoba
 - nesplní opatření uložená k odstranění nedostatků v oblasti dodržování standardů kvality sociálně-právní ochrany zjištěných při inspekci poskytování sociálně-právní ochrany, nebo opatření k odstranění nedostatků zjištěných při kontrole a uložených kontrolním orgánem, nebo
 - nedosáhne při hloubkové inspekci poskytování sociálně-právní ochrany hodnocení plnění standardů kvality
 1. alespoň v rozsahu jedné třetiny maximálního stanoveného počtu bodů, nebo
 2. při dvou po sobě následujících inspekcích kvality sociálně-právní ochrany alespoň v rozsahu poloviny maximálního stanoveného počtu bodů.

Novelizace zákona o SPOD – povinnosti orgánů sociálně-právní ochrany dětí při sdělování údajů (§ 51)

- V § 51 odst. 2 se doplňuje právo **státního zastupitelství** na přístup do evidence žadatelů o zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče, jakož i do evidence dětí pro účely zprostředkování osvojení a pěstounské péče (obdobně jako pro ostatní zprostředkující orgány sociálně-právní ochrany dětí).
- V § 51 odst. 4 písm. f) se rozšiřuje povinnost obecního úřadu ORP poskytovat údaje **každé osobě, která byla soudem jmenována opatrovníkem dítěte**, a to v rozsahu potřebném pro výkon funkce opatrovníka (dosud platilo jen pro případy, kdy byl dítěti jmenován opatrovník z řad advokátů).
- Pozor též na doplnění nového § 51 odst. 4 písm. g) již s účinností od 1. 7. 2024 na základě zákona č. 165/2024 Sb. – povinnost poskytovat údaje právnímu zástupci dítěte činnému v řízení ve věcech dětí mladších patnácti let podle zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže.

Novelizace zákona o SPOD – povinnosti orgánů sociálně-právní ochrany dětí při sdělování údajů (§ 51)

- V § 51 odst. 5 písm. a) se nově doplňuje bod 4. – povinnost orgánů sociálně-právní ochrany dětí poskytnout na žádost **Policii České republiky údaje potřebné pro pátrání po osobě podle zvláštního právního předpisu.**
- Navazuje vymezení úkolů Policie ČR při pátrání po osobách a věcech s cílem zjistit, kde se tyto osoby nebo věci nacházejí, nebo identifikovat osoby, mrtvoly, části lidského těla anebo kosterního nálezu neznámé totožnosti (§ 68 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky).
- V § 51 odst. 5 se dosavadní písm. b) zužuje na samostatnou úpravu oznamovací povinnosti OSPOD vůči orgánům činným v trestním řízení o skutečnostech **nasvědčujících tomu, že byl spáchán na dítěti trestný čin, nebo že dítě bylo použito ke spáchání trestného činu** (§ 8 odst. 1 trestního řádu).

Novelizace zákona o SPOD – povinnosti orgánů sociálně-právní ochrany dětí při sdělování údajů (§ 51)

- V § 51 odst. 5 se doplňuje nové písmeno c) o povinnosti OSPOD **oznamovat Policii České republiky, že dochází k násilí mezi rodiči, jinými osobami odpovědnými za výchovu dítěte nebo dalšími fyzickými osobami v domácnosti obývané dítětem** (nejedná se o tzv. trestní oznámení, tj. oznámení o skutečnostech nasvědčujících spáchání trestného činu, podle § 8 odst. 1 ve spojení s § 158 odst. 2 trestního řádu).
- Z § 51 odst. 5 se vypouští speciální úprava povinnosti OSPOD oznamovat orgánu činnému v trestním řízení to, že není plněna vyživovací povinnost k dítěti (nadbytečné a zmatečné, postačuje úprava oznamovací povinnosti OSPOD ve věci podezření na spáchání trestného činu).

Novelizace zákona o SPOD – povinnosti orgánů sociálně-právní ochrany dětí při sdělování údajů (§ 51)

- V § 51 odst. 5 se doplňuje nové písmeno g) o povinnosti OSPOD **informovat obecní úřad oprávněný k ustanovení zvláštního příjemce důchodu o skutečnosti, že dítěti, které požívá důchod z důchodového pojištění, vznikl nárok na příspěvek na úhradu potřeb dítěte podle § 47f odst. 1.**
- Navazuje na doplnění § 47g odst. 2:

*„Jestliže dítě požívá důchod z důchodového pojištění náleží příspěvek na úhradu potřeb dítěte, jen je-li vyšší, a to ve výši rozdílu mezi tímto příspěvkem a důchodem. **Není-li příjemcem důchodu za nezletilé dítě osoba pečující, opatrovník nebo zvláštní příjemce důchodu, náleží dítěti příspěvek na úhradu potřeb dítěte v plné výši, nejdéle však po dobu 3 měsíců od přiznání tohoto příspěvku.**“*

Novelizace zákona o SPOD – spisová dokumentace (§ 55)

- V § 55 odst. 1 se **zužuje** vedení spisové dokumentace obecního úřadu ORP pouze na děti zařazené do evidence podle § 54 písm. a), tj. děti uvedené v § 6 ZSPOD.
- V § 55 odst. 2 se **vypouští úprava zvláštní spisové dokumentace o dětech, kterým byl obecní úřad ORP jmenován opatrovníkem nebo poručníkem** (nahrazeno úpravou vedení záznamů a jiných písemností v novém § 56 odst. 2).
- V § 55 se pro nadbytečnost vypouští dosavadní úprava **odstavce 3** o obsahu spisové dokumentace o dětech (duplicita s § 17 odst. 1 správního řádu).
- V § 55 se dále pro nadbytečnost **vypouští zvláštní úprava rozhodnutí o odmítnutí žádosti** o nahlédnutí do spisové dokumentace o dětech (dosavadní odst. 7) – podpůrně se bude postupovat podle § 38 správního řádu.

Novelizace zákona o SPOD – spisová dokumentace (§ 55)

- V § 55 odst. 2 se upřesňuje dosavadní úprava podkladů pro zpracování spisové dokumentace. Přímo v zákoně je stanoven taxativní výčet písemností, které OSPOD vede odděleně mimo spis v souladu s § 17 odst. 3 správního řádu. Jde o písemnosti s informacemi:
 - o osobě, která upozornila orgán sociálně-právní ochrany na skutečnosti uvedené v § 7 odst. 2,
 - o místu pobytu rodiče nebo dítěte, kteří se stali obětí domácího násilí v rodině s dítětem,
 - o osobách, jimž bylo dítě svěřeno do péče před osvojením, nebo o místě pobytu takového dítěte.
- To platí rovněž pro záznam nebo protokol o vyjádření dítěte, které bylo učiněno bez přítomnosti zákonného zástupce nebo jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte.

Novelizace zákona o SPOD – spisová dokumentace (§ 55)

- Podle § 17 odst. 3 správního řádu se na písemnosti uchovávané odděleně mimo spis **nevztahují ustanovení o nahlížení do spisu.**
- Písemnosti vedené mimo spis je však nutné zpřístupnit těm orgánům, kterým jsou orgány sociálně-právní ochrany povinny na základě zvláštního zákona předložit na vyžádání nejen spisy, ale rovněž jiné písemnosti:

V současné době vyplývá tato povinnost orgánům sociálně-právní ochrany dětí ze zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv a z trestního řádu (zákon č. 141/1961 Sb.).

Novelizace zákona o SPOD – spisová dokumentace (§ 55)

- V § 55 odst. 3 se nově vymezují podmínky nahlížení do spisové dokumentace vedené o dítěti podle § 6:

*(3) Dítě je oprávněno nahlížet do spisové dokumentace o něm vedené podle odstavce 1, **je-li to přiměřené jeho věku a rozumové vyspělosti**; to neplatí, jde-li o nahlížení osvojence do části spisové dokumentace týkající se jeho osvojení, kdy je osvojenec oprávněn nahlížet do této části spisové dokumentace, **je-li starší 12 let**. Bylo-li soudem rozhodnuto o utajení pokrevního rodiče a jeho souhlasu k osvojení, může osvojenec nebo jeho zástupce nahlédnout do části spisové dokumentace týkající se jeho osvojení až **po nabytí plné svéprávnosti**. Jako zástupce dítěte je do spisové dokumentace oprávněn nahlížet také zákonný zástupce dítěte, který má a vykonává rodičovskou odpovědnost v rozsahu, kterého se obsah spisové dokumentace týká, nebo za stejných podmínek opatrovník dítěte nebo jiná osoba odpovědná za výchovu dítěte. Umožnění nahlédnutí do spisové dokumentace rodiči, zákonnému zástupci nebo opatrovníku dítěte nebo jiné osobě odpovědné za výchovu dítěte, kteří při tom nezastupují dítě, se nepovažuje za porušení povinnosti zachovávat mlčenlivost podle § 57 odst. 1, jsou-li jinak splněny ostatní podmínky pro umožnění nahlédnutí do spisové dokumentace jiné osobě než účastníku nebo jeho zástupci podle zvláštního právního předpisu.*

Novelizace zákona o SPOD – záznamy a jiné písemnosti týkající se výkonu opatrovnictví a poručenství dítěte (§ 56 odst. 2, 3)

- **Záznamy a jiné písemnosti o dítěti, kterému byl orgán sociálně-právní ochrany jmenován opatrovníkem nebo jehož je poručníkem, netvoří správní spis ve smyslu § 17 správního řádu.**
- **Pro tyto záznamy a jiné písemnosti platí právní předpisy upravující výkon spisové služby (zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě, vyhláška č. 259/2012 Sb., o podrobnostech výkonu spisové služby) a předpisy o ochraně a zpracování osobních údajů (zákon č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů, Obecné nařízení o ochraně osobních údajů - Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2016/679 ze dne 27. dubna 2016.).**
- **Po skončení výkonu funkce opatrovníka nebo poručníka orgán sociálně-právní ochrany tyto záznamy a jiné písemnosti, které měl z důvodu své funkce u sebe, nepostupuje orgánu, který jej do funkce jmenoval.**

Novelizace zákona o SPOD – záznamy a jiné písemnosti týkající se výkonu opatrovnictví a poručenství dítěte (§ 56 odst. 2, 3)

- Jde-li o záznamy a jiné písemnosti týkající se opatrovnictví a poručenství dítěte, vykonává práva subjektu údajů dítě nebo jeho zástupce, nemůže-li dojít ke střetu zájmů mezi ním a dítětem.
- Ustanovení § 55 odst. 2 ZSPOD (písemnosti vedené mimo spis) tu platí obdobně; právo na přístup k těmto údajům má pouze dítě, je-li to přiměřené jeho věku a rozumové vyspělosti.

.

Novelizace zákona o SPOD – úhrada nákladů za poskytování sociálně-právní ochrany dětí (§ 58)

- Pověřená osoba oprávněná k poskytování sociálně-právní ochrany v rozsahu
 - provádění přípravy žadatelů o zařazení do evidence žadatelů a zájemců o osvojení nebo pěstounskou péči k přijetí dítěte do rodiny podle § 44 ZSPOD, nebo
 - posuzování psychické způsobilosti žadatelů o zařazení do evidence žadatelů a zájemců o osvojení nebo pěstounskou péči podle § 45 ZSPOD,**má nárok na to, aby jí z prostředků státního rozpočtu byla hrazena náhrada nákladů v rozsahu stanoveném v prováděcí vyhlášce MPSV.** Náhradu nákladů budou ve výši stanovené vyhláškou poskytovat pověřeným osobám krajské úřady.

Novelizace zákona o SPOD – úhrada nákladů za poskytování sociálně-právní ochrany dětí (§ 58)

Pověřené osoby jsou oprávněny sjednat **náhradu nákladů za poskytování sociálně-právní ochrany s osobou, jíž nebo pro niž se sociálně-právní ochrana poskytuje**, jde-li o úhradu nákladů za

a) poskytnutí možnosti osobě pečující, která nebude mít uzavřenou dohodu o výkonu pěstounské péče, **zvyšovat si znalosti a dovednosti v oblasti výchovy a péče o dítě podle § 12 odst. 2 ZSPOD;**

b) poskytnutí **odborného poradenství souvisejícího s osvojením dítěte nebo svěřením dítěte do pěstounské péče** zájemcům o osvojení nebo pěstounskou péči podle § 40 ZSPOD;

c) poskytnutí **přípravy zájemců o osvojení nebo pěstounskou péči k přijetí dítěte do rodiny, která nebude absolvována na základě výzvy krajského úřadu** ke splnění povinnosti žadatele, jeho manžela, partnera nebo druha zúčastnit se přípravy k přijetí dítěte do rodiny,

d) **vypracování posudku o psychické způsobilosti k přijetí dítěte do rodiny podle § 45 ZSPOD, který nebude pověřenou osobou vypracován na základě výzvy krajského úřadu** k doložení posudku o psychické způsobilosti adresované vůči žadateli v řízení o zařazení do evidence žadatelů,

Novelizace zákona o SPOD – úhrada nákladů za poskytování sociálně-právní ochrany dětí (§ 58)

Pověřené osoby jsou dále oprávněny sjednat náhradu nákladů za poskytování sociálně-právní ochrany s osobou, jíž nebo pro niž se sociálně-právní ochrana poskytuje, jde-li o úhradu nákladů za ..

e) vypracování posudku o psychické způsobilosti podle § 45 ZSPOD na základě výzvy obecního úřadu obce s rozšířenou působností adresované podle § 30 odst. 4 ZSPOD vůči osobě, která žádá o povolení pobytu dítěte v ústavní výchově mimo ústav, pro účely vydání závazného stanoviska orgánu sociálně-právní ochrany dětí k této žádosti, nejde-li o rodiče, prarodiče nebo sourozence dotčeného dítěte;

f) poskytování ochrany a pomoci dítěti v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc podle § 42b až 42e ZSPOD,

g) stravu při poskytnutí nebo zajištění osobní péče o dítě podle § 47a odst. 2 písm. a) ZSPOD v rámci pomoci osobě pečující, která nemůže o svěřené dítě krátkodobě osobně pečovat z důvodu vážných osobních překážek (pracovní neschopnost, ošetřování osoby blízké, narození dítěte, vyřizování nezbytných osobních záležitostí, úmrtí osoby blízké);

h) stravu a za ubytování při poskytnutí nebo zajištění celodenní péče o svěřené dítě podle § 47a odst. 2 písm. b) ZSPOD v rámci realizace práva osoby pečující na odlehčující (respitní) péči v rozsahu 14 kalendářních dnů v roce, jestliže svěřené dítě dosáhlo alespoň 2 let věku.

Novelizace zákona o SPOD – přestupky na úseku sociálně-právní ochrany dětí (§ 59 až § 59h)

- Za spáchání přestupku podle § 59 odst. 1 písm. h) – použití nepřiměřeného výchovného prostředku nebo omezení vůči dítěti, lze vedle správního trestu (napomenutí, pokuta) nově uložit též **omezující opatření podle § 52 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.**
- **Omezující opatření lze pachateli přestupku uložit ve formě**
 - zákazu navštěvovat určená veřejně přístupná místa nebo místa, kde se konají sportovní, kulturní a jiné společenské akce,
 - povinnosti zdržet se styku s určitou osobou nebo vymezeným okruhem osob, nebo
 - povinnosti podrobit se vhodnému programu pro zvládání agrese nebo násilného chování.
- Cílem je zvýšit ochranu dětí před nepřípustnými způsoby trestů a zákazů a rozšířit možnosti působení na pachatele přestupků.

Novelizace zákona o SPOD – přestupky na úseku sociálně-právní ochrany dětí (§ 59 až § 59h)

- V úpravě skutkových podstat přestupků pověřených fyzických a právnických osob (§ 59f) jsou dále provedeny nezbytné věcné a legislativně-technické úpravy, které souvisí se změnami v úpravě poskytování sociálně-právní ochrany pověřenými osobami v § 48 a násl. ZSPOD.

Novelizace zákona o SPOD – dožádání (§ 62)

- V § 62 se **vypouští dosavadní odstavce 1 a 2** – dožádání OÚ ORP jako opatrovníka dítěte v soudním, trestním nebo správním řízení o zastoupení dítěte v řízení jiným OÚ ORP, v jehož obvodu je věc projednávána.
- Zrušená úprava dožádání ve věci zastoupení dítěte je v rozporu jak s úpravou místní příslušnosti OÚ ORP k výkonu poručenství a opatrovnictví dítěte v § 61 odst. 3 písm. e), tak s pravidly substitučního zastoupení zástupce podle § 438 o.z.

Novelizace zákona o SPOD – řízení a kontrola výkonu sociálně-právní ochrany dětí (§ 63)

- V novém § 63 ZSPOD se v návaznosti na úpravu kompetenčního zákona (zákon č. 2/1969 Sb.) a § 92 zákona o krajích zakotvuje působnost MPSV v oblasti **řízení, kontroly a metodického usměrňování výkonu sociálně-právní ochrany dětí** podřízenými orgány sociálně-právní ochrany dětí (obecní úřady, obecní úřady ORP, krajské úřady a MHMP, ÚMPOD a Úřad práce České republiky).
- Ve zvlášť odůvodněných případech, které se vyznačují výjimečnou obtížností, neobvyklostí nebo závažností, je MPSV oprávněno, nejde-li o případy výkonu funkce opatrovníka nebo poručníka, prověřit postup obecního úřadu a obecního úřadu obce ORP při poskytování sociálně-právní ochrany. V návaznosti na zjištění stavu je MPSV oprávněno
 - a) uložit obecnímu úřadu a obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, aby ve stanovené lhůtě **přijal opatření k odstranění nebo prevenci zjištěných nedostatků**,
 - b) přikázat nečinnému obecnímu úřadu a obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, aby ve stanovené lhůtě **vydal rozhodnutí nebo učinil jiná opatření k odstranění zjištěných průtahů**,
 - c) usnesením **pověřit k projednání a vyřízení věci jiný obecní úřad nebo obecní úřad obce s rozšířenou působností** namísto místně příslušného orgánu sociálně-právní ochrany, v jehož postupu byly zjištěny závažné nedostatky nebo nedůvodné průtahy.

Děkujeme za pozornost!

